



Рис. 1. Сезонна хвиля чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАТ «Вінницягаз»

Обсяг чистого доходу у I та IV кварталах вище середнього значення на 71,6 % та 14,3 % відповідно, у II та III кварталах – нижче середнього на 58,3 % та на 27,7 % відповідно. Отже, такий фінансовий показник як чистий дохід ПАТ «Вінницягаз» підпадає під вплив календарного ефекту, тобто обсяг даного показника залежить від пори року.

Необхідно зазначити, що газорозподільні підприємства надають послуги розподілу природного газу, за що отримують плату за відповідними тарифами, які встановлюються національним регулятором (НКРЕКП) та залишаються не змінними протягом року. Разом з тим, газу як товару притаманні така фізична властивість як зміна його обсягу в залежності від температури. Відповідно, при збільшенні споживання газу у зимовий період необхідним є приведення його обсягу до стандартних умов. Це питання залишається дискусійним.

Відповідно до отриманих результатів, доходи газорозподільних підприємств характеризуються сезонністю. Крім того, виручка залежить від встановлених НКРЕКП тарифів, на зміну яких керівництво газорозподільних підприємств майже не має впливу. Таким чином, з метою організації ефективної системи планування фінансових показників підприємства, необхідним є з одного боку урахування зазначених факторів у процесі розробки стратегії підприємства, з іншого подальше вивчення та дослідження питань витратної частини підприємств, що є об'єктом дослідження.

УДК 311.213

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВИХ СУКУПНОСТЕЙ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВИБІРКОВИХ ОБСТЕЖЕНЬ НАСЕЛЕННЯ (ДОМОГОСПОДАРСТВ)

Т. Ю. Фурман

Формування достовірної, повної та своєчасної інформаційної бази є одним з основних аспектів аналітики на будь-якому рівні, що визначає можливості застосування методів аналізу, якість та точність отриманих висновків тощо. Ендрю Ф. Сигал зазначав, що «статистика – це мистецтво та наука збору та аналізу даних» [1, с. 29]. Сучасна аналітична

практика все частіше використовує вибіркові спостереження для отримання даних не лише про явища та процеси бізнес-середовища, а і для вимірювання та аналізу багатьох соціально-економічних характеристик на регіональному та національному рівнях. Не є винятком і Державна служба статистики України, яка використовує вибіркові обстеження як одне з основних джерел вивчення домогосподарств країни з метою отримання макроекономічних розрахунків, розрахунків основних показників у галузі сільського господарства, проведення всебічного аналізу рівня життя населення, моніторингу бідності, комплексної оцінки стану ринку праці у відповідності з міжнародними стандартами та потребами користувачів інформації усіх рівнів. Органи державної статистики на постійній основі проводять три вибіркові обстеження домогосподарств: умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості [2].

Одним з основних етапів вибірових обстежень населення (домогосподарств) є формування вибірових сукупностей територій та домогосподарств. Якість планування вибірки та коректність процедур її формування визначають точність та надійність результатів вибірових обстежень, а також адекватність витрат на їх проведення. При цьому такі обстеження є інтегрованими, тобто характеризуються взаємоузгодженим планом (дизайном) вибірок, спільною мережею фахівців з інтерв'ювання, узгодженістю графіків їх роботи в кожному з обстежень та відповідних контрольних процедур, гармонізацією окремих показників.

Побудова плану та формування вибірових сукупностей для проведення державних вибірових обстежень населення передбачає реалізацію ряду етапів.

Першим етапом робіт є розробка документа «Вимоги до формування вибірових сукупностей для проведення органами державної статистики вибірових обстежень населення (домогосподарств)». Метою реалізації даного етапу є узгодження усіма зацікавленими сторонами основних параметрів та вимог до формування вибірових сукупностей територій та респондентів. При цьому зазначаються ряд вимог: визначення мети побудови вибірки, визначення генеральної сукупності по кожному обстеженню, методологічне підґрунтя для побудови вибірки, визначення одиниць спостереження, визначення вимог щодо представлення у вибірці територіальних одиниць відповідно до адміністративно-територіального устрою України, визначення терміну дії територіальної вибірки, визначення типу вибірки, методів та одиниць відбору, визначення кількості територіальних одиниць для відбору для проведення в них вибірового обстеження одним фахівцем з інтерв'ювання у міських поселеннях та сільській місцевості, визначення обмежень щодо представлення у вибірці окремих груп одиниць спостереження, визначення очікуваного рівня участі, визначення переліку основних показників, надійність оцінок яких має бути забезпечена у вибіровому спостереженні для національного рівня та рівня окремих адміністративно-територіальних одиниць, визначення початкового навантаження фахівця з інтерв'ювання, визначення схеми ротації одиниць вибірки. Даний етап також передбачає проведення аналізу інформаційних джерел для формування основи вибірки, стратифікацію генеральної сукупності з метою забезпечення реалізації процедур відбору з більш однорідних груп одиниць генеральних сукупностей, підвищення рівня репрезентативності результатів вибірових обстежень, розрахунок теоретичних обсягів вибірок домогосподарств, розрахунок фактичних обсягів вибірок домогосподарств.

Другим етапом робіт є формування та актуалізація основи вибірки з метою забезпечення якісної основи вибірки, підвищення якості результатів вибірових обстежень населення.

Третій етап робіт передбачає формування самої вибірки шляхом відбору одиниць вибірки різних ступенів для проведення вибірових обстежень населення.

Останній четвертий етап робіт – контроль формування й актуалізації основи вибірки, контроль формування вибірки, метою якого є забезпечення належної якості даних вибірових обстежень населення.

Формування вибірових сукупностей для проведення державних вибірових обстежень населення передбачає стратифікацію генеральної сукупності. Стратифікація генеральної сукупності здійснюється з метою адекватного відображення у вибірці основних особливостей адміністративно-територіального поділу України, а також для забезпечення відбору з більш однорідних за основними характеристиками груп домогосподарств. При цьому генеральна сукупність розподіляється на страти, які в межах кожного регіону відповідають: містам і міськрадам із кількістю населення 100 тис. осіб і більше; містам, селищам міського типу, міськрадам і селищним радам із кількістю населення менше 100 тис. осіб; адміністративним районам сільської місцевості.

Формування основи вибірки та відбір первинних територіальних одиниць вибірки здійснюється в межах кожної страти «великі міста» та «малі міста» кожного регіону окремо. При цьому як територіальні одиниці для відбору приймаються міста, селища міського типу, міські та селищні ради.

Формування основи вибірки та відбір первинних територіальних одиниць вибірки у сільській місцевості здійснюється в межах кожної страти «райони», сформованої по сільській місцевості регіону. При цьому як первинні територіальні одиниці вибірки приймаються окремі сільські населені пункти або їх групи, сформовані з урахуванням умови перевищення встановленої мінімальної загальної кількості домогосподарств у первинній територіальній одиниці вибірки. З метою кращого географічного охоплення території кожного адміністративного району, для здійснення безпосередньо відбору впорядкування проводиться за принципом «географічного серпантину» та обов'язково передбачає використання картографічного матеріалу або за його відсутності – карти-схеми з обов'язковим дотриманням географічного розміщення об'єктів відносно один одного та однакової географічної орієнтації всіх карт у межах регіону країни.

Проте, формування вибірових сукупностей для проведення вибірових обстежень населення (домогосподарств) потребує постановку та розв'язання також ряду інших завдань, які знайдуть своє відображення у подальших тезах.

Література

1. Сигал Ендрю. Практическая бизнес-статистика. / пер. с англ. М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. 1056 с.

2. Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019–2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості : Наказ державної служби статистики України від 01.03.2018 № 39.

УДК 504.05:658.5

РЕАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ У ВПРОВАДЖЕННІ ЗАСАД ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

О. А. Шлапак, В. В. Лимар

Для сучасного етапу розвитку підприємств АПК України характерним є неефективне використання природних ресурсів та управління природоохоронною діяльністю загалом, що ставить під сумнів існування цілісної системи екологічного управління. Тому, на сьогодні, за умов зростання законодавчих вимог та інтересу суспільства до питань захисту довкілля, дедалі актуальнішою видається система екологічного менеджменту.